

VETERINAAR- JA TOIDUAMETI
PEADIREKTOR

KÄSKKIRI

Tallinn

09. veebruar 2012 nr 34

**2012. aasta riiklike loomatauditõrje
programmide rakendusmeetmete kinnitamine**

Loomatauditõrje seaduse paragrahvi 43³ lõike 4 ning põllumajandusministri 13. juuni 2007. a määruse nr 91 „Veterinaar- ja Toiduameti põhimäärus“ § 8 lõike 2 alusel:

1. Kinnitan:

1.1 Riiklike loomatauditõrje programmide rakendusmeetmed 2012. aastal (lisatud)

2. Kehtestan rakendusmeetmete täitmiseks järgneva korra:

2.1 Loomatervishoiu, loomakaitse ja söötade osakonnal koostada riiklike loomatauditõrje rakendusmeetmete alusel meetmed maakondade veterinaarkeskustele ning edastada need e-maili teel;

2.2 Täiendavad uuringud tuleb eelnevalt kooskõlastada Veterinaar- ja Toiduametiga;

2.3 Plaanilised proovid võetakse ja saadetakse laboratooriumi ajavahemikus 10. jaanuar 2012 kuni 30. november 2012 (välja arvatud TSE uuringud ning tapale saadetavate lindude uuringud salmonellooside suhtes);

2.4 Iga kord enne proovi(de) saatmist mikrobioloogiliseks või virooloogiliseks uurimiseks teavitab proovi võtja sellest Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi vähemalt üks tööpäev ette;

2.5 Proovide saatja vormistab ja saadab koos proovidega Veterinaar- ja Toidulaboratooriumile tema poolt allkirjastatud proovide kaaskirja. Proovide kaaskiri vormistatakse loetavalt Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi või Veterinaar- ja Toiduameti ametlikul kaaskirja blanketil;

2.6 Proovid peavad olema identifitseeritavad ja seostatavad kaaskirjal oleva tähistusega;

2.7 Proovide saatmisel laboratooriumisse koondproovidenä ei tohi ühte koondproovi koondada erinevate lautade ja majapidamiste proove. Kaaskirjal peab olema eristatavad laut (tootmisüksus) ja majand (majapidamine), kust proovid pärinevad;

Proovid pakendatakse lekkekindlasse pakendisse ning saadetakse laboratooriumisse viisil, et oleks tagatud proovide säilimiseks vajalik temperatuur.

Ago Pärtel

Teadmiseks; maakondade veterinaarkeskkused; Veterinaar- ja Toidulaboratoorium,
Põllumajandusministerium

Registrikood 70000094

12 00204

RIIKLIKE LOOMATAUDITÕRJE PROGRAMMIDE RAKENDUSMEETMED 2012. AASTAL

I Diagnostilised uurimised

1. VEISED

1.1 Veiste tuberkuloos.

1.1.1 Uurimisele kuuluvad karja kõik üle 24 kuu vanused veised (v. a. nuumpullid eraldi asuvates epidemioloogilistes üksustes, keda ei kasutata aretuses ning kes viiakse peale üleskasvatamist tapale)

1.1.2 Aastas uuritakse ligikaudu 1/3 veisekarjadest. Uurimise skeem peab tagama, et kolme aasta jooksul (2011- 2013) tuberkuliniseeritakse kõik veisekarjad.

(proгноositav uurimiste arv: 49600)

1.1.3. Tuberkuliinile reageerinud veiste hulgas viiakse läbi kontrolltapmisi ja nende lümfisõlmedest tehakse bakterioloogiline külv tekitaja määramiseks **(uurimiste arv riigis kokku on 30*)**

1.1.4 Kõik Kunstliku Seemenduse Keskuse (edaspidi *KSK*) pullid uuritakse üks kord aastas **(uurimiste arv on arvestatud koondarvus p 1.1.2)**

1.2 Veiste brutselloos

1.2.1 Uuritakse bakterioloogiliselt kõik aborteerunud looted, mille puhul on tegemist brutselloosi kahtlusega **(uurimiste arv riigis kokku on 30*)**

1.2.2 Karja kõik üle 24 kuu vanused veised uuritakse seroloogiliselt (v.a. nuumpullid eraldi asuvates epidemioloogilistes üksustes, keda ei kasutata aretuses ning kes viiakse peale üleskasvatamist tapale). Lehmade uurimine viiakse läbi seroloogiliselt (ELISA) leukoosi uurimiseks saadetud piimaproovidest **(uurimiste arv: 24730)**, ülejäänud veiseid uuritakse seroloogiliselt vereproovidest (ELISA) **(uurimiste arv: 7020)**

1.2.3 Aastas uuritakse ligikaudu 1/5 veisekarjadest. Uurimise skeem peab tagama, et viie aasta jooksul (2011- 2015) uuritakse kõik veisekarjad.

1.2.4. Kõik *KSK* pullid uuritakse üks kord aastas seroloogiliselt vereproovidest (ELISA) **(uurimiste arv on arvestatud vereproovide koondarvus)**

1.3 Veiste enzootiline leukoos

1.3.1 Veiste leukoosi uurimised teostatakse mahus, mis võimaldab käesoleva aasta lõpus alustada Eestile ametlikult leukoosivaba riigi staatuse taotlemist. Seega tuleb kõiki üle 24 kuu vanuseid veiseid uurida 12 kuu jooksul kaks korda vähemalt neljakuuse intervalliga. 12 kuu arvestus algab möödunud (2011) aasta veebruarist. Lüpsilehmad uuritakse seroloogiliselt piimaproovidest (ELISA) **(uurimiste arv: 105100)**, ülejäänud veiseid uuritakse seroloogiliselt vereproovidest (ELISA) **(uurimiste arv: 25442)**

1.3.2 Kõik *KSK* pullid uuritakse üks kord aastas seroloogiliselt vereproovidest (ELISA) **(uurimiste arv on arvestatud vereproovide koondarvus)**

1.4 Leptospiroos

Kõik KSK pullid uuritakse seroloogiliselt vereproovidest (mikroaglutinatsiooni reaktsiooniga (MAT)) üks kord aastas (**uurimiste arv: 250**)

1.5 Trihhomonoos

Kõikide KSK pullide spermat uuritakse üks korda aastas (mikrobioloogiline külv spermast tekitaja määramiseks) (**uurimiste arv: 250**)

1.6 Veiste kampülobakterioos

Kõikide KSK pullide spermat uuritakse üks korda aastas (mikrobioloogiline külv spermast tekitaja määramiseks) (**uurimiste arv:250**)

1.7 Veiste viirusdiarröa

Kõik KSK pullid uuritakse seroloogiliselt vereproovidest üks kord aastas (viiruse antigeeni uuring, ELISA). Uuring toimub seerumist.
(**uurimiste arv:250**)

1.8 Veiste nakkav rinotraheiid

Kõikide KSK pullide vereseerumi seroloogiline uuring (ELISA) üks kord aastas (**uurimiste arv:250**)

1.9 Veiste paratuberkuloos

1.9.1 Kõik KSK pullid uuritakse seroloogiliselt (ELISA) üks kord aastas. (**uurimiste arv: 250**)

1.9.2 Kogutakse kudede proove ja kopoproove bakterioloogilise külvi tegemiseks tekitaja määramiseks (diagnoosi täpsustamiseks) (**uurimiste arv: 10***)

1.10 Veiste spongiformne entsefalopaatia

Euroopa Komisjoni rakendusotsuse nr 2011/358/EU alusel

1.10.1 Aju proteaas-resistentse proteiini (PrPRes) määramiseks uuritakse:

- a) kõigi üle 48 kuu vanuste lõpnud või hädatapetud s.h. hädatapetud, kuid mitte inimtoiduna tarbimiseks mõeldud, haigena tapetud veiste piklikaju proovid. Samuti kõik üle 48 kuu vanuseid terveid transpordil tapamajja või tapamajas trauma saanud või hukkunud veiseid. (**punktis a toodud uurimiste arv: 4000**)
- b) kõigi inimtoiduks tapetud üle 72 kuu vanuste veiste piklikaju proovid (**punktis b toodud uurimiste arv: 10000**)

1.10.2 Järelevalveametniku poolt looma kliiniliste tunnuste alusel BSE kahtlaseks tunnistatud veise aju uuritakse histopatoloogilise (**uurimiste arv 20***) ja immuunohistokeemilise meetoditega (**uurimiste arv: 20***)

1.10.3 Esmase kiirtestiga kahtlaseks või positiivseks osutunud loomade aju uuritakse täiendavalt immuunohistokeemilise meetodiga (**uurimiste arv: 20***)

1.11 Salmonelloosid

Koproproovid bakterioloogiliseks külviks tekitaja määramiseks kogutakse:

- a) kõikidelt pullidelt enne seemendusjaama või sperma kogumise eesmärgil kasvatatavasse aretuskarja viimist (**uurimiste arv: 100**)
- b) veisekarjadelt, mille piima soovitakse turustada väljaspool farmi (farmile on antud veterinaartõend 8P) (**uurimiste arv: 3708**)

Proovid kogutakse vastavalt tabelis toodud skeemile.

Loomade arv karjas	Võetavate proovide arv
Alla 25	Võrdne loomade arvuga karjas
25-100	25
üle 100	30

Alla aasta vanuselt võetakse koproproovid vanuserühmade või pidamisrühmade kaupa arvestusega üks koproproov 5–10 looma kohta.

1.12 Bluetongue

Seireprogrammi koostamisel tuleb juhinduda 26. oktoobri 2007 aasta Komisjoni määruse 1266/2007 I lisa suunistest.

1.12.1 Loomadelt kogutakse proovid vastavalt tabelis toodud skeemile.

Loomade arv karjas	Uuritavate loomade arv
10-14	7
15-20	10
21-30	11
31-60	12
61-99	13
100 ja rohkem	14

Antud skeemi kohaselt uurides on haiguse 20 %-ne levimus karjas avastatav 95%-se tõenäosusega. (**uurimiste arv: 2000**)

1.12.2 Vektorputukate seire (**proovide arv: 250**)

2. SEAD

2.1 Sigade tuberkuloos

2.1.1 Aretus- ja tõufarmide põhikarja sigu uuritakse allergiliselt vastavalt tabelis toodud skeemile (**uurimiste arv: 848**)

Emiste arv üksuses	Uuritavate loomade arv
10-14	7
15-20	10
21-30	11
31-60	12
61-100	13
100 ja rohkem	14

Antud skeemi kohaselt uurides on haiguse 20%-ne levimus karjas avastatav 95%-se tõenäosusega.

2.1.2 Kõik KSK ja paarituses kasutatavad kuldid uuritakse allergiliselt üks kord aastas (**uurimiste arv on arvestatud koondarvus**)

2.1.3 Tuberkuliinile reageerinud sigade hulgast tehakse bakterioloogiline külv lümfisõlmedest tekitaja määramiseks (**uurimiste arv: 20***)

2.2 Brutselloos, leptospiroos, sigade klassikaline katk, sigade aafrika katk, sigade vesikulaarhaigus, Aujeszky haigus, viirus-(transmissivne) gastroenteriit, reproduktiiv-respiratoorne sündroom (PRRS), nakkav atroofiline riniit

2.2.1 Aretus- ja tõufarmide põhikarja sigu uuritakse seroloogiliselt, kogudes proove vastavalt tabelis toodud skeemile (**uurimiste arv: 788**)

Emiste arv üksuses	Uuritavate loomade arv
10-14	7
15-20	10
21-30	11
31-60	12
61-100	13
100 ja rohkem	14

Antud skeemi kohaselt uurides on haiguse 20%-ne levimus karjas avastatav 95%-se tõenäosusega.

2.2.2 Kõik KSK ja paarituses kasutatavad kuldid uuritakse seroloogiliselt üks kord aastas (**uurimiste arv on arvestatud koondarvus**)

2.3 Sigade katk

Lisaks punktis 2.2 toodud uuringutele testitakse seroloogiliselt (ELISA) **sigade klassikalise katku** ja **sigade aafrika katku** suhtes 0,5- 1% kütitud metssigadest (**uurimiste arv: 120**)

2.4 Salmonelloosid

Koproproovid bakterioloogiliseks külviks tekitaja määramiseks kogutakse seakarjadelt, mille saadusi soovitakse turustada väljaspool farmi. Proovid kogutakse vastavalt tabelis toodud skeemile.

Loomade arv karjas	Võetavate proovide arv
Alla 25	Võrdne loomade arvuga karjas
25-100	25
üle 100	30

Numusealt võetakse koproproovid bakterioloogiliseks uurimiseks vanuserühmade või pidamisrühmade kaupa arvestusega üks koproproov 5–10 looma kohta. (**uurimiste arv: 2280**)

3. LAMBAD; KITSED

3.1 Nakkuslik epidiidümiit

Aretus- ja tõufarmide põhikarja kõik jäärad uuritakse seroloogiliselt üks kord aastas (KSR) (**uurimiste arv: 111**).

3.2. Brutselloos (RBR)

3.2.1 Ametlikult brutselloosivaba riigi staatuse säilitamiseks tuleb Eestis ajavahemikus 2011-2013 uurida aastas vähemalt 10% juhuslikult valitud lamba- ja kitsekarjade üle 6 kuu vanuseid loomi. Karjade valikul peab jälgima, et kolmele aastale jaotatud kontrollprogramm hõlmaks kõiki aretus- ja tõufarme, lüpsikarjade kitsi ja lambaid, suuremaid tootmiskarju ning võtaks arvesse karjade geograafilist paiknemist. Karju, mille saadusi ei turustata väljaspool farmi, ei ole vaja uurida (**uurimiste arv: 1580**)

Proovid kogutakse vastavalt tabelis toodud skeemile.

Loomade arv karjas	Uuritavate loomade arv
10-14	7
15-20	10
21-30	11
31-60	12
61-99	13
100 ja rohkem	14

Antud skeemi kohaselt uurides on haiguse 20 %-ne levimus karjas avastatav 95%-se tõenäosusega.

3.2.2 Uuritakse bakterioloogiliselt kõik aborteerunud looted, mille puhul on tegemist brutselloosi kahtlusega.

3.3 Skreipi

3.3.1 Aju proteaas-resistentse proteiini (PrPRes) määramiseks uuritakse:

kõikide üle 18 kuu vanuste (või neil peab olema enam kui kaks igemest väljunud jäävlõikehammast) lõpnud või mitteinimtoiduks tapetud lammaste ja kitsede piklikaju, samuti üle 18 kuu vanuste tervete transpordil tapamajja või tapamajas trauma saanud või hukkunud lammaste ja kitsede piklikaju kiirtestiga. **(uurimiste arv: 600)**

3.3.2 Järelevalveametniku poolt looma kliiniliste tunnuste alusel skreipi kahtlaseks tunnistatud looma aju uuritakse histopatoloogilise **(uurimiste arv: 10*)** ja immuunohistokeemilise meetoditega **(uurimiste arv: 10*)**

3.3.3 **PrP geeni genotüüpide määramiseks** võetakse vereproovid (täisveri!) lammaste aretus- ja tõukarjast aretuseks kasutatud ja aretuseks kavandatavatelt jääradelt enne paaritushooaja algust. Uurimisele kuuluvate loomade nimekirjad koostab ElaS. Uurimisi teostab EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi geneetikalaboratoorium. **(uurimiste arv: 160)**

4. LINNUD

4.1 Lindude salmonelloosid

4.1.1 Kopro-, soki- või tolmuproovid kogutakse:

- vähemalt 250 täiskasvanud linnust koosnevast sugukarjast (aretuskari);
- vähemalt 50 täiskasvanud linnust koosnevast munakarjast;
- muna- või aretuskarja viimise eesmärgil peetavatelt üle 72 tunni vanustelt noorlindudelt;
- vähemalt 50 linnust koosnevast broilerikarjast.

Haudejaamas võetakse iga 16 nädala tagant proov igast sugukarjast pärinevate lindude koorumiskapist.

Sugu- ja munakarja toodud igast partiist võetakse nõrku ja surnud tibusi, tibutolmu, allapanu.

(uurimiste arv: 1060)

4.1.2 Pulloroosile uuritakse 10 % sugukarja lindudest vereaglutinatsiooni meetodil. **(uurimiste arv: 3000)**

4.2 Lindude gripp

4.2.1 Teostatakse seroloogiline uuring. Seireprogrammi koostamisel tuleb juhinduda Komisjoni Otsuse 2010/367 EÜ I lisas sätestatud suunistest.

Proovid kogutakse vastavalt tabelis toodud skeemile.

Lindude arv farmis	Võetavate proovide arv
50-99	8
100 ja rohkem	9

Antud skeemi kohaselt uurides on haiguse 30 %-ne levimus karjas avastatav 95%-se tõenäosusega.

(uurimiste arv: 397)

4.2.2 Kütitud või püütud metslindudel kogutakse kloaagi või hingetoru/suu/neelutampooniproove virooloogiliseks uurimiseks (eelistatavalt sügisesel rändeperioodil, 70% proovidest veelindudel ja 30% muudelt metslindudel). Ühe liigi ulatuses võetud tampooniproovid võib transportimiseks panna ühte tuubi. **(uurimiste arv: 125)**

Kogutakse organproove viiruse isoleerimiseks kanaembrüotes (70*)

Vereseerumist HAI (70*)

4.3 Newcastle`i haigus

4.3.1 Viiruse isoleerimine kanaembrüotes **(uurimiste arv: 20*)**

4.3.2 RT-PCR (organmaterjalist, tampooniproovid jm.) **(uurimiste arv 10*)**

4.3.3 Vajadusel uuritakse metslinde **((uurimiste arv: 10*)**

5. KALAD

5.1 Lõhilaste infektsioosne aneemia (ISA)

Viiruse isoleerimine **(4 koondproovi)**

5.2 Viiruslik hemorraagiline septitseemia (VHS) ja kalade vereloomeorganite infektsioosne nekroos (IHN)

Viiruse isoleerimine **(99 koondproovi)**

5.3 Karpkala herpesviirus

Viiruse isoleerimine **(9 koondproovi)**

Kalade uurimise planeerimisel mitte-eksootilistele veeloomataudidele tuleb juhinduda põllumajandusministri 13.08.2008. a määrusest nr 85 "Veeloomataudide tõrje eeskiri" ja komisjoni otsusest 2001/183/EÜ.

6. KARUSLOOMAD

Karusloomade seire liigisisel söötmisel

Komisjoni määruse (EL) nr 142/2011 (16 Lisa, III peatükk, IV jagu) alusel aju proteaasresistentse proteiini (PrPRes) määramiseks uuritakse vähemalt 0.03% tapetud loomade üldarvust. Uuritakse neuroloogiliste sümptomitega loomadelt ja vanematelt aretusloomadelt võetavaid proove. **(uuritavate loomade arv: 2)**

7. KODU- JA METSLOOMAD

7.1 Marutaud

Kogutakse pea- või ajuproovid kõigilt marutaudikahtlastelt kodu- ja metsloomadel uurimiseks marutaudi viiruse esinemise suhtes immuunfluoresentsmeetodil (IFM). **(uurimiste arv: 350)**

II Söötade uurimine

1. *Salmonella spp*

Võetakse söödaproove bakterioloogiliseks külviks tekitaja määramiseks vastavalt Põllumajandusministri 29. märtsi 2007. a määruses nr 46 „Salmonellooside tõrje eeskiri“ sätestatule.

Proovi võtavad:

- söötade valdkonna järelevalveametnikud loomapidaja juurest, kes tegeleb sööda tootmisega müügi eesmärgil **(proovide arv riigis kokku 70),**
- volitatud veterinaararstide ja loomatervishoiu spetsialistide poolt võetakse proovid loomapidaja juurest, kes tegeleb omatarbeks sööda tootmisega ja loomade söötmisega **(proovide arv riigis kokku: 90).**

2. Loomne proteiin

Võetakse söödaproovid mikroskoopiliseks uurimiseks vastavalt Euroopa Nõukogu määruse (EÜ) nr 999/2001 alusel ja VTA koostatud riskianalüüsile.

Mikroskoopiliseks uurimiseks võtavad proovi:

- a) söötade valdkonna järelevalveametnikud loomapidaja juurest, kes tegeleb sööda tootmisega müügi eesmärgil (**proovide arv riigis kokku 20**),
- b) volitatud veterinaararstide ja loomatervishoiu spetsialistide poolt võetakse proovid loomapidaja juurest, kes tegeleb omatarbeks sööda tootmisega ja loomade söötmisega (**proovide arv riigis kokku 95**).

III Loomsed kõrvalsaadused

1. Loomsete kõrvalsaaduste töötlemise ettevõtte lõpptootest:

1. 1 Lihakondijahu püsिमärgistusaine (glütserooltriheptanaadi) tuvastamine (**proovide arv: 3**)

IV Vaksineerimised

1. Marutaud.

1.1. Profülaktiliselt koerad ja kassid vastavalt põllumajandusministri 20. novembri 2000. a määruses nr 67 "Marutaudi tõrje eeskiri" sätestatule.

1.2. Põllumajanduslooma(de) kohustuslik vaksineerimine ohustatud loomakasvatusevõttes (ehitises) juhul, kui mõni loom antud ehitises on olnud otseses kontaktis marutaudi haige või marutaudikahtlase loomaga.

---

*Uurimised tuleb eelnevalt kooskõlastada VTA ja VTL-ga